

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3
A STUDY ON PROBLEMS OF STUDENT CARE SYSTEMS OPERATION IN
THE SMALL SIZE SCHOOLS UNDER NAKHON SAWAN PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

วีรยุทธ ชูมา¹, ทินกร ชอัมพงษ์², นันทวัช นุนารัต³
Weerayut Chooma¹, Thinnakorn Cha-umpong², Nanthawat Nunat³

Corresponding Author E-mail: Weerayut.c@nsru.ac.th

Received: Aug 29,2022, Revised: Oct 5,2022, Accepted: Nov 27,2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 274 คน ที่ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ พบว่า ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 - 10 ปี และผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาสูงกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University

^{2,3} อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

^{2,3} Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were to study and compare the administrative problems on the students care system of small size schools classified by position, education level and work experience. The sample consisted of 274 administrators and teachers of small size schools. The sample size was determined by using Krejcie & Morgan formula and simple random sampling. The instrument was a questionnaire concerning the administrative problems on the students care system of small size schools with the reliability at 0.95. Data were analyzed by mean, standard deviation, and analysis of variance (One - way ANOVA), and Scheffe's method.

The study findings were as follows: 1) The administrative problems on the students care system of small size schools in overall was at a moderate level. To consider each aspect, it was found that the most problematic level was student screening, followed by the students preventing and solving problems, the students transferring, knowing individual students and the students promoting and developing, respectively. 2) The comparison of the administrators and teachers' opinions on the administrative problems on the students care system of small size schools classified by position, education level and work experience in overall was the difference of statistically significance at .05 level. Meanwhile, the pair comparison found that the opinions of the administrators and teachers with work experience less than 5 years was higher than 5 - 10 years and the administrators and teachers with work experience more than 5 - 10 years was higher than over 10 years.

Keywords: Student Care System, Small Size School

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต ซึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ไม่ชอบมาโรงเรียน ไม่เคารพกฎระเบียบของโรงเรียน ติดสิ่งเสพติด พฤติกรรมก้าวร้าวรังแกกันเอง เครียด ซึมเศร้า มองโลก ในแง่ร้าย ชู้สาว ชอบมั่วสุมกันเป็นกลุ่ม ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรม เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นผลมาจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ทุกหน่วยงานต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศและมีหน้าที่ในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษา และฝึกอบรมนักเรียนนักศึกษาและผู้ปกครอง ตลอดจนฝึกระวังความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความประพฤติที่เหมาะสมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องมีจุดมุ่งหมายหลัก คือการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามความมุ่งหวังของสังคม โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562 ในมาตรา 6 ได้กล่าวถึงจัดการศึกษาซึ่งมีหลักการ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านความรู้ และด้านคุณธรรม มีวัฒนธรรมและใช้จริยธรรมในการดำรงชีวิต ซึ่งจะทำได้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับมาตรา 22 ในการจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งความสำคัญ ความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และมาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ตลอดจนถึงกระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาโดยมีสาระสำคัญคือพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงตนในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนี้ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจาก พัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ควบคุมไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562ก: 1-3)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ยังต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ส่งผลให้ผู้เรียนต้องรู้จักปรับประยุกต์ความรู้ที่ได้ศึกษา มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งการที่ครูผู้รับผิดชอบสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอันดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในรายวิชา และทุกกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน อีกทั้งมีการให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม และร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนได้พัฒนาอย่างมีศักยภาพ การที่จะพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีสำหรับคนไทย เพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนที่มีความสมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ที่ทัศนคติดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ควรมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคนในฐานะพลเมืองให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีทักษะจำเป็นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ ๆ การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวม และการเรียนรู้เพื่อการนำไปปฏิบัติ การทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ พึ่งพาตนเองได้และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งนี้ หลักสูตรและวิธีการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีใช้การจดจำเนื้อหาวิชา เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ที่ได้ ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชน โดยรวมจัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยีเครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559: 3)

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผน มีขั้นตอนอย่างชัดเจนในการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จทางการเรียนสนับสนุน และให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 5 ขั้นตอนที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลคือทั้งการขอข้อมูลจากนักเรียน การเยี่ยมบ้าน

และการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาต้องนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลมาคัดกรองว่าเด็กนักเรียนเป็นเด็กกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสวัสดิภาพและความปลอดภัย ด้านพฤติกรรม เช่น การใช้สารเสพติด การใช้ความรุนแรง พฤติกรรมทางเพศ การติดเกม การใช้เครื่องมือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การส่งเสริมพัฒนาเพื่อให้เด็กมีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงทางสังคมต่าง ๆ การป้องกันและช่วยเหลือในกรณีเด็กกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และการส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้เด็กได้รับความช่วยเหลือให้กลับมารับการศึกษาจนจบหลักสูตร และการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเป็น เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว และอาจส่งผลในเชิงลบ ซึ่งอาจจะเป็นผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย และสภาพจิตใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่จะสำเร็จนั้นมาจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยมีครูที่ปรึกษาทำหน้าที่หลักเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังจะต้องดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด และเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าสร้างประโยชน์ให้สังคมต่อไป (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2559: 11-12)

จากรายงานผลการติดตามและประเมินผลการบริหารและจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่ผ่านมา พบว่า ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาโดยมีกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพและบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีตัวบ่งชี้ของมาตรฐานที่ 3 ผลการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณภาพตามหลักสูตร มีผลการประเมินคะแนนในระดับ 5 หมายถึง ปรับปรุง และตัวบ่งชี้ที่ 7 ประชากรวัยเรียนได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกันศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีผลการประเมินคะแนนในระดับ 5 หมายถึง ปรับปรุง และผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งผลทางลบคืออุปสรรคในเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากสภาพความเป็นอยู่ ร้อยละ 75 ของนักเรียน ต้องอาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา ซึ่งส่วนใหญ่บิดามารดาต้องไปรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมที่อื่น เพื่อที่จะมีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลให้นักเรียนขาดความอบอุ่น ขาดความใกล้ชิด และขาดการอบรมจากบิดามารดา ทำให้มีปัญหาด้านการเรียนและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ปัญหาขาดเรียน ปัญหาพฤติกรรมทางเพศ เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูที่ปรึกษา ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนด้วยวิธีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นจุดเน้นสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 โดยระบุว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือตัวชี้วัดความสำเร็จโรงเรียนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง และปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น อาชญากรรม และความรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ สิ่งเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคภัยอุบัติใหม่ จากไซเบอร์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องหันมาร่วมมือกันสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ที่เป็นอยู่ยังมีปัญหาการขาดประสิทธิภาพและยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. 2563: 12)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อต้องการทราบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และเพื่อเป็นแนวทางดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

ไกรสร เขียมทอง (2561: 31) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป เป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามหลักสูตรกำหนด โดยบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะ ในการจัดการการศึกษา จัดสรรงบประมาณให้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ประสานกับชุมชนและองค์กรให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักการ และแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัทมา โพธิ์อ่อน (2557: 19) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบเป็นขั้นตอน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะ การดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง โดยมีครูประจำชั้นเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยจะเป็นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน

2.2 ความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

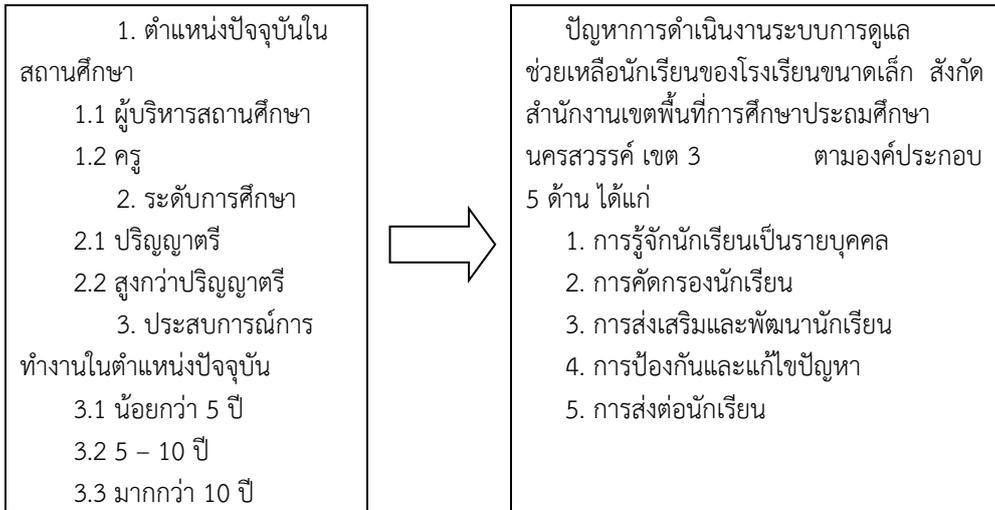
ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์ (2559: 16) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญและความจำเป็น คือ ในการศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้มีแนวทางในการบริหารจัดการ และสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลนักเรียน ให้มีพัฒนาการก้าวหน้าในทุกด้าน สามารถปรับตัว แก้ปัญหา พัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2.3 การดำเนินงานระบบคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

โดยใช้แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการของคู่มือการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 14-20) ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จาก 125 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 125 คน และครูจำนวน 803 คน รวมทั้งสิ้น 928 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้มาจากการกำหนดขนาดจากการเปิดตารางเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน เทียบสัดส่วนได้เป็นผู้บริหาร จำนวน 37 คน ครูจำนวน 237 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยการจับฉลาก

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ เพศ ตำแหน่งในสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

ตัวแปรตาม คือ ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการของคู่มือการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน และการส่งต่อ

วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขออนุมัติการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษาพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูในระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม - 11 พฤศจิกายน 2564

3. ผู้ศึกษาขอรับแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับ ครบทั้ง 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยใช้สถิติและสูตรประกอบการคำนวณดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม

1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (%)

2.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษา และระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Simple test

3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ข้อที่มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายและตรวจสอบได้ และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การประชุม วางแผน และร่วมกันกำหนดนโยบายไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมาวิเคราะห์สรุปผล ข้อที่มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การประสานงานกับผู้ปกครองในการคัดกรองนักเรียน และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรองนักเรียน

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ ข้อที่มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และถนัด และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การวางแผนประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ข้อที่มีปัญหาสูงสุด รองลงมาคือ การจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักจิตวิทยาเบื้องต้น และข้อที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ การวางแผน แต่งตั้งคณะกรรมการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การส่งต่อนักเรียนที่เกินความสามารถไปยังหน่วยงานภายนอก ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด รองลงมา คือ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือนักเรียน และข้อที่มีปัญหาลดต่ำที่สุด คือ การประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการส่งต่อผู้เรียน

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมจำแนกตามตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า

2.1 ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหาร และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผู้บริหาร และครูที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนได้มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดให้ทุกโรงเรียนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 จึงเน้นให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียนจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีความเข้มแข็งและพัฒนาทั้งระบบอย่างต่อเนื่อง และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์ (2559) พบว่า ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่โรงเรียนทำการจัดทำทะเบียนสะสมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากการสอบถามข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งในบางครั้งนักเรียนและผู้ปกครองอาจให้ข้อมูลที่ไม่เป็นข้อเท็จจริงกับครูประจำชั้น หรือมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลบางอย่างบ่อยครั้ง ดังนั้น ครูประจำชั้นควรเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น จึงจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นมีความเข้าใจในตัวนักเรียน และสามารถนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการส่งเสริม พัฒนา และช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่าง ๆ ร่วมกัน มีการจัดประชุมผู้ปกครอง เพื่อให้ครูประจำชั้นรายงานความประพฤติของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตยภัทร วรรณวัฒน์ (2556) พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ครูประจำชั้นทำหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบันอยู่แล้ว และโรงเรียนได้ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีการประชุมวางแผนสร้างเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียนให้เป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการจัดอบรมให้ความรู้ในการคัดกรองให้กับครู นักเรียน และผู้ปกครองทราบแนวทางในการดำเนินการคัดกรองนักเรียน มีการติดตามผลงานให้ชัดเจนและต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาหรือกำหนดเป้าหมายในการทำงาน แต่ส่วนใหญ่สถานศึกษาขาดการจัดทำแบบสรุปผลการคัดกรองนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนเป็นห้องเรียน และรายบุคคล ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ความสำคัญกับการคัด

กรองนักเรียน เพราะการคัดกรองนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อนและต้องมีการดำเนินการด้วยความระมัดระวัง จึงส่งผลให้การดำเนินการดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุสรณ์ สุขกล่า (2556) พบว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก การคัดกรองนักเรียนควรปรับปรุงเกณฑ์ในการคัดกรองนักเรียนให้ชัดเจน ง่าย และสะดวกในการกรอกข้อมูล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า กิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมนักเรียน สามารถทำได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กิจกรรมที่สำคัญที่โรงเรียนควรดำเนินการเพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นอย่างมาก คือ กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) เป็นกิจกรรมที่ครูประจำชั้นสามารถเปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความสนใจ อาจจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม รวมทั้งสถานที่ในการจัดกิจกรรม มีการจัดบรรยากาศกิจกรรมอย่างเป็นกันเองเสมือนอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวมีการกำหนดเนื้อหากิจกรรมตามความต้องการของนักเรียน มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนในการเลือกกิจกรรม มีการวางแผนโดยยึดหลักการบูรณาการ มีจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน มีความยืดหยุ่นและผสมผสานกับความต้องการของนักเรียนหลังจากที่ได้ดำเนินกิจกรรมและจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นันทวรรณ สุขพิพัฒนา (2559) พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก โรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เพื่อที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน พบว่า ทางโรงเรียนได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างใกล้ชิดเพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนน้อย ทำให้ดูแลได้อย่างทั่วถึง และสามารถหาวิธีช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน สิ่งที่ครูควรดำเนินการอย่างน้อยมี 3 อย่าง คือ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลการคัดกรอง และข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตใจที่เข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติกรณ์ นิสสัย (2558) พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากทางโรงเรียนได้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักจิตวิทยาเบื้องต้น

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า การส่งต่อนักเรียนที่เกินความสามารถไปยังหน่วยงานภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทบาทของครูทุกคนที่จะต้องดูแล และแก้ปัญหานักเรียนในเบื้องต้น การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูประจำชั้น เมื่อได้ดำเนินการตามกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนแล้ว และยังพบปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงยากต่อการแก้ไข ครูประจำชั้นจึงควรส่งต่อนักเรียนให้กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้แก้ไขปัญหาก่อนที่ปัญหาจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น และจะต้องจัดทำแบบบันทึกและรายงานผลการส่งต่อ ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การส่งต่อนักเรียนเกิดปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎ์ฐิญา ไสยราช และฉลอง ชาตรุประชีวิน (2562) พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ครูที่ปรึกษามีบทบาทในการช่วยเหลือประสานงานกับครูท่านอื่น ในการแก้ปัญหานักเรียน รวมถึงการประสานงานกับผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอก แต่ครูมีข้อจำกัดด้านเวลาที่มีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก จึงไม่มีเวลาในการให้คำปรึกษานักเรียนในทุกโอกาสที่นักเรียนประสบปัญหา

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยจำแนกตาม ตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า

1. ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งปัจจุบันในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่และภาระงานที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาตามกระบวนการ แต่ครูมีหน้าที่ปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ครูเข้าถึงและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติและสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐกฤตธรรม์ สัมลี (2557) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีพบปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะการศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ส่งผลให้เกิดการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่หลากหลาย จนสามารถนำมาองค์ความรู้ นั้น ๆ มา ปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจนสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ดี แตกต่างกับ ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีอาจยังมีองค์ความรู้ และความเข้าใจที่ไม่มากนัก จึงมองเห็นการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก จึงทำให้ผู้บริหารและครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมี ความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุสรรา สุขกล้า (2556) พบว่า การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในเขตอำเภอชาติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปราจีนบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า พบปัญหา การดำเนินงานมากกว่าผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันมาก อาจเป็นเพราะยังมีการสั่งสม ประสบการณ์ ทำงาน ความชำนาญ ความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาตามลำดับขั้นตอนแต่ละด้านในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาไม่มากนัก ซึ่งแตกต่างจากผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันมาก ที่ มีความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เชี่ยวชาญ เนื่องจากมีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานมานาน คำนึง ขนกับบริบทในสถานศึกษาและเข้าใจนักเรียนเป็นอย่างดี และผ่านการแก้ปัญหาหลายครั้ง จึงทำให้ผู้บริหารและครูที่มี ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ต่างกันซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรียา ทองบัณฑิต (2558) พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนศรีราชา 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยที่สรุปได้ข้างต้น สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. นักศึกษาที่ใช้แอปพลิเคชันเกม 2 มิติ จำลองสถานศึกษาโดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์เป็นฐานสำหรับ นักศึกษาคณะครุศาสตร์

1.1 เกม 2 มิติ จำลองสถานศึกษาโดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ 1. แอปพลิเคชันเกม 2. แบบสอบถามความพึงพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากแอปพลิเคชันเกมมีองค์ประกอบครบถ้วนสมบูรณ์ และ ผลการประเมินคุณภาพของเกม 2 มิติ จำลองสถานศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดีโดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ซึ่งเป็นไปตามที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับ อธิตญา แสงเจริญ และ วิสัยพร ไชยสิทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์แบบ RPG เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่าผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเกมคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับดี (\bar{X} = 4.45, S.D.=0.10) และผลการ ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้สื่อเกมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24, S.D.=0.29)

1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เยี่ยมชมสื่อเกม 2 มิติ จำลองสถานศึกษาโดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์เป็นฐานสำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.88 ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ปาริชาติ นาคะมุขตาพันธ์และนุชนารถ ใจदारง (2559) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเกมเพื่อการศึกษาวิชา คณิตศาสตร์เรื่องการบวกและการลบสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อเกมคอมพิวเตอร์ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งต้องมีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายและตรวจสอบได้ และการปรับปรุงรายงานผลบันทึกข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรนำข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมาวิเคราะห์ สรุปผล โดยมีการประสานงานกับผู้ปกครองในการคัดกรองนักเรียน และมีการปรับปรุงรายงานการดำเนินการคัดกรองนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ การส่งเสริมให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ และถนัด และมีการประชุมผู้ปกครองเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน การจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจในหลักจิตวิทยาเบื้องต้น และการจัดทำแบบบันทึกผลการให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล

1.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรมีการส่งต่อนักเรียนที่เกินความสามารถไปยังหน่วยงานภายนอก และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือนักเรียน และควรมีการจัดทำแบบบันทึกและรายงานผลการส่งต่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาคั้งต่อไป

ผลการศึกษาคั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 มีปัญหามากที่สุดในการคัดกรองนักเรียน ส่วนมากมีปัญหาในการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการดำเนินงานด้านการคัดกรองนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนขนาดเล็กเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2554). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: ยูเรนัส อิมเมจกรุ๊ป.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **คู่มือการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2562ก). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

_____. (2562ข). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.

_____. (2564). **หลักการตามนโยบาย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 – 2565**. กรุงเทพฯ.

กระทรวงสาธารณสุข. (2552). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป

ไกรสร เข้มทอง. (2561). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา**

มัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

กรรณสพร ผ่องมาศ. (2561). **การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครอง**

ส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- เกียรติพงษ์ เกิดศรี. (2557). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- คมกฤษ ทองนพคุณ. (2556). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากลุ่มเมืองมัธยมศึกษาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คมสันต์ ทะลายรัมย์. (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: เหมการพิมพ์.
- จตุกรณ์ นิสสัย. (2558). การศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบ้านหนองปรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฐกฤตธรรม สัมลี. (2557). ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในกลุ่ม สหวิทยาเขตบัวบาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทวรรณ สุขพิพัฒนา. (2559). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในอำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- บุปผาชาติ เข็มวิชัย. (2558). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน:กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านแม่ต๋อม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปพนสรณ์ โภธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปภัสร่า โพธิ์อ่อง. (2557). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรมาภรณ์ สนิธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2554). การบริหารเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์. (2563). แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มธุริน แผลงจันทิก. (2554). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์ เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ลัดดาวัลย์ เพชรจันทร์. (2559). ปัญหาและแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูโรงเรียนบ้านปลวกแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมมา รณิธย์. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2557). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). **การวิจัยทางการศึกษา**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. (2563). **รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ประจำปี 2563**. นครสวรรค์.
- _____. (2564). **สารสนเทศทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3**. นครสวรรค์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2559). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2562). **แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). **ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการแนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน องค์ความรู้สำหรับการพัฒนาทีมงานขับเคลื่อนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการก้าวอย่างยั่งยืน ปี 2552**. (เอกสาร). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2559). **การพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนหลักสูตรครูที่ปรึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.